

ایران و عضویت در «گات»

گردآوری و پژوهش: حسن وفانی

مطالعه و ارزیابی دقیق آثار الحاق ایران به گات، با توجه به گستردگی و تنوع موضوعات ذیربط، نیازمند صرف وقت بسیار است. برای درک بهتر اثرات گات بر اقتصاد ملی مطالعه در سه زمینه زیر ضروری می باشد:

۱- واقعیات مربوط به اقتصاد ملی.

۲- مکانیزم و روابط حاکم بر اقتصاد جهانی.

۳- اصول و قوانین گات.

مقاله حاضر قصد و توان بررسی کامل ابعاد مختلف موضوع را ندارد، بلکه صرفاً تلاش بر این است که خلاصه ای از نظرات و عقائد مطرح شده در این باره منعکس و جمع بندی شود.

۱- نظرات

۱-۱- گات يك پیمان بین المللی است که با هدف گسترش تجارت بین کشورهای عضو به وجود آمده است. این پیمان با گسترش دادن تجارت جهانی فرصتهای شغلی بیشتر، افزایش درآمدها و در نهایت افزایش رفاه عمومی را به دنبال خواهد داشت.

افزون بر آن، چون گات بر مبنای اصول علم اقتصاد بازار بنا شده، با بهره گیری از مزیت‌های نسبی موجود در کشورها و استفاده بهینه از منابع می توان به تولید محصولاتی با کیفیت بالا و قیمت‌های پائین پرداخت. گات زمینه‌های مناسبی ایجاد می کند تا کشورهای جهان سوم و درحال توسعه نیز بتوانند به بازارهای جهانی دست یابند و به صادرات بپردازند.

ایران بعنوان کشوری درحال توسعه، با توجه به تواناییها و ظرفیتهای بالقوه تولیدی و خدماتی خود می تواند با استفاده از قوانین گات به بازارهای جهانی دسترسی پیدا کند و با سهولت به صدور محصولات و مواد خود اقدام نماید. در واقع با پیوستن به گات می توانیم دروازه های مصرف جهانی را به روی خود بگشاییم. از طرفی، ایران برای ادامه یافتن حرکت توسعه کشور ناچار از عضویت در گات می باشد زیرا ضمن پرهیز از انزوای اقتصادی (تحمیلی) ناشی از عدم عضویت، می تواند بخشهای صنعتی و کشاورزی و خدماتی خود را در پرتو دسترسی آسان تر به بازارهای بین المللی به سوی شکوفائی و رشد سوق دهد.

۱-۲- گات يك پیمان جهانی است که بر مبنای خواست و نیاز کشورهای صنعتی و شرکتهای فراملیتی به وجود آمده و بعنوان يك سازمان جهانی تخصصی، بر کشورهای جهان سوم تحمیل شده است. مهمترین هدف گات تکمیل زنجیره جهانی شدن اصول و قوانین حاکم بر مقدرات کشورها می باشد. سازندگان گات به دنبال حذف موانع و محدودیتهای هستند که بواسطه قوانین ملی پدید آمده است. در واقع، گات یا سازمان تجارت جهانی (W.T.O)، آخرین و مهمترین حلقه در راستای تحقق دهکده کوچک جهانی به شمار می رود؛ دهکده ای که در آن دولتهای ملی قدرت و امکان اعمال نظرات خود را حداکثر به صورت مشروط خواهند داشت. در این مجموعه، کشورهای جهان سوم به کشورهای زیردست و تابع مبدل می شوند و ناچار از تبعیت خواهند بود. صاحبان دیدگاه فوق می گویند ما ناچار از عضویت در گات خواهیم بود و این سؤال را مطرح می کنند که آیا اصولاً به ما اجازه عضو نشدن خواهند داد؟!

عضویت يك «بد اجباری» است، لذا باید با دقت و دور از شتابزدگی به مطالعه و بررسی کارشناسانه موضوعات ذیربط پرداخت تا در ابتدا و طول عضویت به گونه ای عمل شود که با تحمل کمترین زیان به بیشترین سود ممکن برسیم، و این مهم میسر نخواهد شد مگر با شناخت دقیق اصول و قواعد بازیهای بین المللی.

۱-۳- سومین نظر حالت بینابین دارد: در این که گات به سازمان تجارت جهانی برای حفظ و گسترش منافع کشورهای صنعتی و شرکتهای فراملیتی به وجود آمده و اهداف آنها را دنبال می کند. شکی نیست، اما نباید بطور کلی بر این باور بود که هر چیز به سود آنهاست لزوماً به زیان ما خواهد بود. گات در پی فراهم آوردن زمینه ای است که طرفهای ذیربط می توانند از آن بهره مند گردند، اما طبیعی است که طرفهای تجاری به فراخور توان و قدرت اقتصادی خود از اجرای این پیمان سود خواهند برد. گات، بعنوان يك سازمان تجاری، سعی خواهد کرد در نهایت موانع تجاری را به منظور دسترسی آسانتر به بازار مصرف مرتفع سازد؛ به این معنا که در بهترین حالت می تواند بازار فروش مناسبی در اختیار ما قرار دهد.

اما اولین و مهمترین اصل برای کسب موفقیت در این بازی جهانی، داشتن امکانات و تواناییهای صنعتی و تولیدی می باشد. روشن است که بدون تولید کالا و خدمات مناسب، حضور در بازار ایجاد شده توسط گات، حداقل در رشد و شکوفائی اقتصاد ملی بی تأثیر خواهد بود. لذا در صورت عضویت یا عدم عضویت، باید بر اساس برنامه ریزی و سیاستگذارهای منطبق با اهداف توسعه و با تکیه بر بازار بزرگ مصرف داخلی و فراتر از آن بازار منطقه به شکوفائی اقتصاد ملی کمک کنیم چرا که بیشترین منافع و مضرات ناشی از عضویت یا عدم عضویت، در واقع جلوه ای از برنامه ریزی و فعالیتهای اقتصاد ملی خواهد بود.

در این بخش سعی شده به منظور آشنائی بیشتر خوانندگان با دیدگاههای ارائه شده، به همه نکاتی که در رابطه با زیانها یا مزایای عضویت یا عدم عضویت در گات برای توجیه عقاید بالا آورده شده اشاره گردد.

۲- مزایای عضویت در گات.

۲-۱- طبق اصل دولت کامله الوداد (به موجب این اصل هرگونه مزیت، شرط مساعد و معافیتی که یکی از اعضاء برای کالاهای عضو دیگر قائل گردد باید بدون قید و شرط به کالاهای سایر کشورهای متعاقد نیز تسری یابد) هر عضو امکان حضور بی قید و شرط در بازارهای جهانی را خواهد داشت بدون اینکه نیاز به انعقاد قراردادهای دوجانبه جدیدی باشد. البته هر کشور در ابتدای عضویت يك کشور جدید می تواند برقراری رابطه تجاری در قالب قوانین گات با آن کشور را مستثنی نماید و عکس این موضوع نیز صادق می باشد.

۲-۲- تمام موانع و دریافتهای تجاری باید به تعرفه گمرکی تبدیل گردد و

علاقه خود را در اختیار کمیته بررسی کننده و تمام اعضاء قرار می دهد. پروتکل مبین خواسته های يك کشور در جهت حفظ و گسترش منافع ملی و بلندمدت می باشد. لذا متن پروتکل براساس قدرت چانه زنی، توان اقتصادی، قرار گرفتن در گروه کشورهای درحال توسعه و کمتر توسعه یافته و اهداف و برنامه های توسعه و... برای اعضاء متفاوت می باشد.

ما نیز می توانیم در چارچوب اهداف و خط مشی های تعیین شده برای نیل به توسعه اقتصادی و فرهنگی کشور با شناخت دقیق اقتصاد ملی و توجه به نقاط ضعف و قوت آن پروتکل مورد نیاز را تنظیم کنیم و بدینوسیله از وارد آمدن زیانهای احتمالی جلوگیری و کسب سود کنیم.

۱-۲. ایران می تواند با بهره گیری از بعضی قوانین گات مانند ماده ۱۸ (کمک دولتی برای حمایت از صنایع نوپا و اعمال محدودیتهای مقداری برای تعدیل موازنه پرداختها) و فصل ۴ (حمایت از کشورهای درحال توسعه و کمتر توسعه یافته در جهت رشد و گذار سریعتر از مراحل توسعه) از وارد آمدن زیانهای احتمالی جلوگیری کند.

۱۲-۲. طبق آمارهای اعلام شده، در حدود ۱۲۵ کشور عضویت گات را پذیرفته اند یا درحال گذراندن مراحل عضویت می باشند. براساس آمار سال ۱۳۷۰، پانزده کشور عمده صادرکننده به ایران و ۱۳ کشور وارد کننده از ایران عضو گات می باشند؛ همچنین دو کشور عمده روسیه و چین نیز در مرحله عضویت قطعی هستند. درخاورمیانه و حاشیه جنوبی خلیج فارس نیز وضع به همین منوال است، یعنی بیشتر کشورها یا عضویت کامل را پذیرفته اند یا درحال طی مراحل عضویت هستند. بنابراین، ایران در صورت عدم عضویت، برای دسترسی به بازارهای جهانی و منطقه ای با مشکلات جدیدی مواجه خواهد شد؛ به این معنا که محصولات صادراتی ایران، به علت لزوم پرداخت حقوق گمرکی، گرانتر از محصولات دیگر کشورها خواهد بود و این امر کاهش صادرات و انزوای اقتصادی را در پی خواهد داشت.

۳- زیانهای عضویت در گات

۱-۳. اصول و قوانینی که گات برای سرعت بخشیدن به گشایش بازارهای بین المللی به روی محصولات تمام کشورهای عضو به کار می گیرد و ما از آنها بعنوان تنها و بهترین فرصت پیش آمده برای حضور جدی و پر قدرت در صحنه بازارهای بین المللی یاد می کنیم، يك تیغ دو دم است. این فرصت برای تمام اعضاء ایجاد می شود؛ بنابراین نباید تصور کرد که در گات تنها ما هستیم و يك بازار بزرگ، بلکه در واقع ما هستیم و طرفهای پر قدرت و بازارهای محدودی که در بسیاری از زمینه ها به اشباع رسیده است. لذا ایران با توجه به بافت نیمه سنتی صادرات، نداشتن تشکیلات اداری مناسب با فعالیتهای صادراتی، وجود تمایلات شدید وارداتی، ضعفهای عمده در تولید محصولات صنعتی حتی از نظر کمی، مشکلات و تنگناهای ارزی و سرمایه گذاری، بهره برداری غیر بهینه از منابع و ذخایر موجود، ضعف سیستم مدیریت و برنامه ریزی و...، اگر بخواهد با خوش بینی وارد این بازی جهانی و بسیار حرفه ای گردد قطعاً آینده ای بسیار تاریک در پیش خواهد داشت؛ مضافاً اینکه دو عامل یعنی الگوی نامناسب حاکم بر بازار مصرف داخلی و پائین بودن کیفیت تولیدات داخلی (که در بسیاری از موارد قادر به کسب استانداردهای ملی نیز نمی باشد) موجب می گردد که بازار داخلی را نیز از دست بدهیم.

۲-۳. با توجه به مطالب بند اول، پیش بینی می شود که با عضویت در گات، زمینه های تولیدی کاهش یابد و اندک نیرو و سرمایه موجود در آن نیز به سوی بخشهای خدماتی (واسطه گری و دلالی) کشیده شود و تورم و بیکاری پنهان را افزایش دهد.

۳-۳. در چارچوب گات، سرمایه گذاری مجاز است و سرمایه گذار می تواند با انتخاب زمینه مورد علاقه خود اقدام به سرمایه گذاری کند و همچنین مجاز است نیازهای خود در مورد ابزارهای صنعتی، مواد اولیه و

تعرفه گمرکی نیز طی مدت زمان مشخص کاهش می یابد و در نهایت حذف می شود. ضمناً موانع غیر تعرفه ای موجود نیز باید به مرور زمان از میان برود تا افزون بر شفاف شدن مسیر تجارت جهانی، قیمت کالاها و خدمات به علت حذف تعرفه های گمرکی کاهش یابد. حذف تعرفه ها و موانع تجارتي به ما این امکان را خواهد داد که در پرتو شفافیت بازار به شناسائی و صدور محصولات دارای مزیت نسبی اقدام کنیم یا حجم صادرات موجود را با توجه به کاهش قیمت برای مصرف کننده افزایش دهیم.

۳-۲. کشورهای جهان سوم با عدم ثبات در تصمیم گیری، برنامه ریزی، سیاستگذاری و اجرا بعنوان يك مشکل جدی روبرویند و چه بسیار برنامه های توسعه که به همین دلیل به شکست می انجامد. از آنجا که کشورها در گات ملزم به پیروی از اصول ثابت هستند، لذا ناگزیر به مسیری قانونمند و منطقی و به سوی نظم پذیری بیشتر در تدوین و اجرای برنامه ها و سیاستهای اقتصادی سوق داده می شوند. به همین دلیل گفته می شود که این اصل مهم می تواند ما را در راه توسعه یاری نماید.

۴-۲. تمام اعضاء بطور یکسان امکان بهره برداری از بازار مصرف جهانی را خواهند داشت؛ بنابراین می توانند کالا و خدمات تولیدی خود را بدون برخورد با موانع و محدودیتهای تجاری صادر کنند. از این رو تولیدکنندگان داخلی ملزم خواهند بود برای کسب موفقیت استانداردهای بین المللی را رعایت نمایند و از این رهگذر رفاه عمومی افزایش خواهد یافت.

۱-۱. کشورهای جهان سوم در سایه مشکلات ساختاری اقتصادی و غالباً اقتصادهای تک محصولی و نیاز به ارز به منظور وارد کردن کالاها و مواد مورد نیاز و... عمدتاً به بهره برداری غیر بهینه از منابع طبیعی و زیرزمینی می پردازند. گات با تکیه بر مزیت نسبی کشورها سعی می کند هر کشور به تولید کالا و خدماتی بپردازد که در تولید آنها از مزیت نسبی برخوردار می باشد.

تکیه بر استفاده از مزیت نسبی، در واقع به معنای تقسیم بین المللی کار می باشد. ایران با توجه به منابع و تواناییهای خود می تواند از جایگاه ویژه ای برخوردار گردد.

۶-۲. از جمله تصمیمات اتخاذ شده در دور اروگوئه، حذف قانون نظام ترجیحات تعمیم یافته (G.S.P) در مورد صنایع دستی، خشکبار و... بوده که پس از مدت زمان مشخص باید تحت قانون گات وارد مبادلات بین المللی شود. لذا کشورهای صادر کننده این اقلام (در چارچوب G.S.P) که به عضویت گات درآیند نسبت به کشورهای صادر کننده غیر عضو با توجه به دسترسی آسانتر به بازارهای جهانی برتری خواهند یافت و در واقع به علت کاهش قیمت صادراتی این کالاها امکان رقابت برای کشورهای غیر عضو وجود نخواهد داشت.

۷-۲. چنان که اشاره شد، از نتایج مهم عضویت در گات، دسترسی به بازار و در نتیجه افزایش تولید و صادرات غیر نفتی می باشد، که از بدیهی ترین آثار آن ایجاد مشاغل جدید خواهد بود. این موضوع برای ایران بسیار حائز اهمیت می باشد.

۸-۲. وجود مزیت نسبی و در بعضی زمینه ها مزیت مطلق، در کنار شفافیت و ثبات ناشی از اجرای قوانین گات موجب خواهد شد که سرمایه گذاران خارجی با اعتماد و علاقه بیشتری به سرمایه گذاری جذب گردند.

۹-۲. کشورهای جهان سوم به علت ناتوانیها و محدودیت ظرفیتهای اقتصادی، از قدرت چانه زنی کمی برخوردارند و امکان احقاق حق خود را در مجامع بین المللی ندارند. لذا موضوع حل اختلاف براساس مشاوره چند جانبه را می توان بعنوان زمینه مناسب چانه زنی برای کشورهای درحال توسعه تلقی کرد. در این خصوص، می توانیم از امکانات فنی و تخصصی دبیرخانه و کمیته های فرعی ذیربط بهره بگیریم.

۱۰-۲. هر کشور در ابتدای عضویت به ضمیمه درخواست عضویت پروتکلی مبنی بر توضیح وضع اقتصادی و امتیازات و محدودیتهای مورد

۳-۹- در مخالفت با این عقیده که «در صورت عضویت در گات اگر تولید نبود (صادرات و درآمد ارزی)، ناچار به علت کمبود ارز، واردات و مصرف نیز کاهش خواهد یافت و بنابراین نه تنها نباید از واردات بی‌رویه هراس داشت بلکه این جریان ما را به سمت تولید بیشتر هدایت خواهد کرد»، ذکر این نکته ضروریست که بسیاری از کشورهای آفریقایی و آمریکای لاتین در عین برخورداری از ذخائر عظیم و غنی معدنی و طبیعی واردات انبوه ندارند و حتی فشار بی‌امان فقر نیز نمی‌تواند به تنهایی آنها را به سمت تولید سوق دهد.

۳-۱۰- با توجه به ضعف بنیه مالی و ارزی کشورهای جهان سوم و از جمله ایران، این امکان وجود دارد که حضور سرمایه خارجی افزون بر تحمیل آثار فرهنگی، کشور را در دور باطل استقراض-پرداخت دیون-استقراض گرفتار سازد.

۴- نتیجه

به همان گونه که اشاره شد، اکثریت قریب به اتفاق صاحب نظران و مسئولان به نوعی (هرچند با توجهات مختلف) حضور در گات را برای ایران اجتناب ناپذیر می‌دانند، چنان که اعلام نظر مثبت کمیسیون بررسی آثار الحاق ایران به گات نیز مؤید آن است. بنابراین، ظاهراً تنها بحث چگونگی عضویت و شناخت راههای کاهش آسیب پذیری های ناشی از اجرای قوانین گات مطرح می‌باشد. به هر حال، در این بخش به نکاتی اشاره می‌گردد که توجه به آنها می‌تواند در تصمیم گیری نهائی مفید باشد.

۴-۱- باید بررسی و مطالعه دقیق و علمی درباره دو دسته عوامل اساسی ذیل صورت گیرد:

الف: عوامل داخلی اعم از قوانین، امکانات، سیاستهای اقتصادی، اهداف توسعه، مشکلات و تنگناهای اقتصادی و سیاسی، مسائل فرهنگی و... و بطور کلی واقعیت های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور که شناخت آنها شرط لازم برای تنظیم يك برنامه موفق خواهد بود.

ب: عوامل بیرونی بعنوان واقعیات موجود که می‌تواند ما را در دستیابی به اهداف مورد نظر کمک کند یا مانع از تحقق آنها گردد. از جمله عوامل خارجی می‌توان به ابعاد حقوقی و اقتصادی گات، جایگاه واقعی ایران در اقتصاد جهانی، رقبا ایران در بازارهای مختلف، برخوردهای سیاسی کشورهای مخالف و... اشاره داشت.

۴-۲- تنظیم برنامه و تعیین سیاستهای توسعه به صورتی که حضور سرمایه یا تولیدات خارجی به نوعی همسو و مکمل حرکت توسعه کشور باشد. در غیر این صورت، توسعه کشور يك خیال واهی خواهد بود.

۴-۳- گات، در بهترین حالت، دسترسی ما را به بازارهای جهانی تسهیل خواهد کرد لذا نهایتاً می‌توانیم عضویت در گات را شرط لازم بدانیم؛ اما شرط کافی برای کسب موفقیت، داشتن مازاد تولید در زمینه کالاها و خدمات با کیفیت بالا خواهد بود. باید توجه داشت که در حال حاضر تولیدات ما حتی از نظر کمی تأمین کننده نیازهای داخل نیست.

باید با در نظر گرفتن محدودیت منابع مورد نیاز اعم از تأسیسات، سرمایه ارزی و ریالی، مواد اولیه، نیروی ماهر و... استراتژی بلندمدت کشور را تنظیم و براساس آن طبقه بندی صنایع و بخش های اقتصادی را انجام داد و همچنین صنایع پیشیناز در هر بخش را تعریف کرد. این موضوع موجب خواهد شد که با آگاهی و برپایه مطالعات کافی به تهیه و تنظیم پروتکل الحاقی به گونه ای که متضمن منافع ما باشد پردازیم.

۴-۴- هر کشور در ابتدای عضویت می‌تواند به مدت پنج سال بعنوان ناظر در جلسات حضور یابد و مسئولیتی در برابر مصوبات گات نداشته باشد. باید حداکثر بهره برداری را از این فرصت کرد و در این مدت ضمن منطبق ساختن کشور با شرایط و مقررات گات، پایه های اقتصادی را محکم ساخت.

نیروی انسانی را از خارج تأمین نماید. سرمایه گذاران هیچ تمهیدی به همسو کردن فعالیت های خود با اهداف توسعه کشور میزبان ندارند و تنها به کسب حداکثر کردن سود می‌اندیشند و می‌توانند در مواقع لزوم با سهولت پای خود را از کشور بیرون بکشند. در مورد سرمایه گذاری خارجی چند نکته و پرسش مطرح است:

۱) دشمنان انقلاب می‌توانند اغراض سیاسی خود را در قالب سرمایه گذاری اقتصادی اعمال کنند؛

۲) با چه مقدار سرمایه گذاری مشکلات اقتصادی و بنیادی کشور قابل حل است و اصولاً چه بخشی از مشکلات اقتصادی صرفاً ناشی از کمبود سرمایه می‌باشد؟

۳) آخرین نکته این که، ما با تعداد زیادی سرمایه گذار روبرو نیستیم تا قدرت انتخاب داشته باشیم، بلکه در کنار شمار زیادی از کشورهای جهان سوم با نیازها و امکانات گوناگون، در برابر سرمایه گذاران حرفه ای و مسلط بر اقتصاد جهانی قرار داریم. باید با دقت و در نظر گرفتن برنامه توسعه مناسب، به انتخاب و جذب سرمایه گذار مورد نیاز پردازیم.

۳-۴- در مذاکرات دوراروگونه، موافقتنامه مربوط به محصولات کشاورزی با وجود مخالفت هایی به تصویب رسید. ایران با توجه به شرایط آب و هوایی و... در زمینه تولید محصولات کشاورزی مورد نیاز با مشکل روبرو و ناگزیر از وارد کردن مواد غذایی در حجم زیاد است. از آنجا که در رژیم غذایی ما، گندم و برنج دو محصول استراتژیک محسوب می‌شود، و با توجه به بالا بودن قیمت تمام شده آنها در ایران و پائین بودن قیمت محصولات وارداتی، موجبات کاهش تولیدات داخلی فراهم خواهد شد.

۳-۵- در مورد منابع دریائی، جنگلی، صنایع دستی، خشکبار و... حتی در صورت دارا بودن مزیت مطلق باید دقت داشت که افزایش صادرات تا چه میزان میسر است و ظرفیت تولیدی و صادراتی ما تا چه اندازه امکان افزایش دارد؛ ضمناً با توجه به پائین بودن تعرفه این قبیل صادرات، ورود به گات تا چه حد در افزایش صادرات مؤثر خواهد بود. نکته آخر این که پیشرفت در افزایش صادرات بسیاری از اقلام به شکل فعلی، در مسیر توسعه نبوده و حتی می‌تواند ضد توسعه باشد.

۳-۶- حقوق مالکیت معنوی توسط کشورهای صنعتی، علی الخصوص آمریکا مطرح و تصویب شده است. این اصل شامل حق تألیف، حق ثبت اختراعات، علائم تجاری، نتایج تحقیقات ژنتیک و... می‌باشد. نکته قابل ذکر این که تا سال ۱۹۹۰، در حدود ۲۳۱ هزار مورد اکتشاف و اختراع به ثبت رسیده که از این تعداد سهم آمریکا ۴۵٪، ژاپن ۳۳٪ و اروپا حدود ۲۰٪ بوده است و کشورهای صنعتی مجموعاً سهمی معادل ۹۹/۲٪ دارند. با توجه به توزیع جغرافیائی مالکیت اختراعات و اکتشافات و... کشورهای جهان سوم در بهره برداری از آنها با مشکلات زیادی مواجه خواهند شد و برای استفاده از نتایج به دست آمده ناگزیرند مبالغ قابل توجهی پرداخت کنند. این کشورها در گذشته با رایگان بودن موارد فوق و تکیه بر توان ملی امکان بهره برداری داشته اند، اما با تصویب این قانون پیروی از روال سابق دیگر با سهولت میسر نخواهد بود.

۳-۷- دفاع از حقوق اجتماعی با توجه به تعاریفی که از آن می‌شود در واقع اهرمی خواهد بود که کشورهای صنعتی در مواقع لزوم بتوانند با دستاویز قرار دادن آن کشورهای جهان سوم را تحت فشار قرار دهند و به کسب امتیاز بپردازند. از جمله می‌توان به رعایت حقوق بشر، حداقل دستمزد، حقوق زنان و کودکان شاغل و... اشاره داشت.

۳-۸- قوانین و مقررات کشور شامل قانون اساسی، قوانین گمرکی واردات و... در مواردی مغایر قوانین گات است. همچنین، سیاستهای تعدادی از مراکز دولتی در برنامه پنج ساله همسو نیست یا مغایر با قوانین گات می‌باشد و این امر در واقع بیانگر عدم همخوانی پاره ای از سیاستهای فعلی کشور در زمینه توسعه با مقررات گات است. لذا باید ارزیابی دقیقی از بار ارزشی و توسعه ای ناشی از اجرای این مقررات داشت.

۴-۵- با در نظر گرفتن مورد بالا لازم است نمایندگان ایران اقدام به گفتگوها و زمینه سازی های لازم کنند تا افزون بر کسب تجربه، حمایت های مورد نیاز را برای زمان عضویت به دست آورند؛ همچنین بسیار ضروریست که در جهت ایجاد جبهه واحد از کشورهای جهان سوم اقدام گردد.

۴-۶- از آنجا که اتحادیه ها و مناطق آزاد تجاری از اجرای اصول گات معافند، لازم است ایران به تقویت دو اتحادیه منطقه ای اکو و دریای خزر بپردازد، همچنان که کشورهای صنعتی نیز حتی با بنیه قوی اقتصادی و صادراتی به چنین اقداماتی دست زده اند. در این خصوص می توان به آ.سه.ان، نفتا، جامعه اقتصادی اروپا و... اشاره کرد. حضور در يك پیمان منطقه ای موفق می تواند مزایای زیر را به بار آورد:

الف: با مشارکت در يك بازار منطقه ای با سطح اقتصادی نزدیک به خود می توانیم برای حضور موفق در بازارهای بزرگ جهانی آماده شویم؛

ب: در صورت عضویت کامل در گات، با توجه به مستثنی بودن مناطق یاد شده، می توان بخشی از آثار منفی جهانی شدن اقتصاد ملی را کاهش داد، چرا که اعطای تسهیلات به اعضای اکو یا کشورهای حوزه دریای خزر دلیلی

بر تسری دادن آن به دیگر اعضا گات نخواهد بود؛

ج: در صورت عدم عضویت در گات می توان با تکیه بر روابط نزدیک اقتصادی در منطقه و با توجه به هزینه های کمتر حمل و نقل نسبت به کشورهای اروپایی و آمریکایی فکر بازار بزرگ سیصد میلیونی اکو بود و اقتصاد ملی را در جهت مرتفع ساختن نیازهای آن تجهیز کرد.

۴-۷- با توجه به نظرات خوشبینانه ای که ابراز شده، باید به این نکته اشاره داشت که حتی با فرض مهیا بودن تمام مجاری صادراتی، نباید کمبود شدید تولیدات داخلی را از یاد برد؛ در همین چند ماه گذشته تنها به علت خروج مقداری کالا از مرزهای شمالی بازارهای کشور با آشفتگی بسیار مواجه گشت. لذا باید گفت اگر به امید صدور آنچه نداریم یا کم داریم وارد بازارهای جهانی گردیم، با عواقبی ناگوار روبرو خواهیم شد.

۴-۸- در پایان ذکر این نکته را لازم می داند که متأسفانه هنوز به گونه شایسته بررسی در مورد آثار ناشی از عضویت ایران در گات صورت نگرفته است و در واقع غالب مباحث مطرح شده جنبه نظری داشته و بر مبنای واقعیات اقتصادی نبوده است. ■

□□ منابع مورد استفاده

- ۱) نیروی کار ارزان معضل تجارت آزاد - نیوزویک، اطلاعات ۷۲/۲/۲۹
- ۲) اظهارات مدیر صادرات شرکت خدمات بازرگانی - مهندس کفانی، اطلاعات ۷۲/۸/۲
- ۳) استراتژیهای انتقال تکنولوژی به کشورهای در حال توسعه - نفی مهدوی - محمد، اطلاعات ۷۳/۲/۱۱
- ۴) همکاری با گات آری یا نه - مهندس عبدالعلی زاده، اطلاعات ۷۳/۳/۹
- ۵) آخرین نویافته های گات در جنوب چه دستاوردهایی دارد؟ - تیدری نول - ترجمه بروجردی، اطلاعات ۷۳/۵/۲۳
- ۶) اظهار نظر کارشناسان اقتصادی در مورد عضویت ایران در گات - دکتر عظیمی - دکتر کهزادی - فیروزآبادی - حیاتی، اطلاعات ۷۳/۶/۱۴.۷
- ۷) تأثیر گات در رشد بازرگانی شورای همکاری خلیج فارس - اطلاعات ۷۳/۶/۱۵
- ۷) گات و نارسایی های آن - اطلاعات ۷۳/۶/۲۲
- ۸) پی ریزی سیاستهای اقتصاد ملی پیش شرط ورود به بازار جهانی - حیاتی - علی، اطلاعات ۷۳/۷/۴
- ۹) اظهارات وزیر راه و ترابری پیرامون عضویت در گات - مهندس ترکان، اطلاعات ۷۳/۷/۱۶
- ۱۰- منتهای رشد اقتصادی با نوع جدیدی از همکاری منطقه ای اسکاب - م - شیشه چی ها - مصطفی، اطلاعات ۷۳/۸/۲۶
- ۱۱) نگاه مردم خاورمیانه به گات - نقل از دیدگاه ها و تحلیلها، اطلاعات ۷۳/۹/۱۴
- ۱۲) چهره اقتصادی اعراب در آینه گات - اطلاعات ۷۳/۱۲/۲۲
- ۱۳) اوپک رقیبی برای گات - سراج زاده - سید احمد، اطلاعات ۷۴/۲/۳.۲
- ۱۴) صنعت سنگ ایران پس از ورود به گات - حقگو - محمدحسن؛ مدیرعامل شرکت توسعه صادرات معادن ایران، اطلاعات ۷۴/۲/۱۷
- ۱۵) چشم اندازهای آینده اکو - مدیر شانه چی - محسن، اطلاعات ۷۴/۲/۲۶
- ۱۶) انتقاد شدید کشورهای در حال توسعه از گات - کیهان ۷۳/۲/۳
- ۱۷) جایگاه اکو در معادلات جهانی - زراندوز - شهرام، کیهان ۷۳/۵/۱
- ۱۸) اظهار نظر وزیر معادن در مورد عضویت در گات - مهندس محلوجی، کیهان ۷۳/۵/۲۲
- ۱۹) گات گندم نمائی جوفروش - دکتر قرینی - مهرداد، کیهان ۷۴/۲/۲۸
- ۲۰) ورود برخی از کشورهای خاورمیانه به بازی گات - رسالت ۷۳/۲/۲۶
- ۲۱) عضویت ایران در گات - دکتر کلانتری - موسی، رسالت ۷۳/۷/۶
- ۲۲) نظرات مدیر بانک توسعه صادرات در مورد عضویت در گات - دکتر کهزادی، همشهری ۷۳/۵/۱
- ۲۳) گات دو دیدگاه، ساترلند - پیتر مدیرکل گات: ماری - لاری سردبیر نشریه وردلبرس رویو، همشهری ۷۳/۱۰/۱۳
- ۲۴) بورس کشورهای صنعتی به امور اقتصادی جهان - ابرار شماره ۱۷۲۶
- ۲۵) سرمایه گذاری مشترک يك استراتژیک - تر - شلاوند، عبداللهی، تدبیر - ۱۳۷۱-۳۰
- ۲۶) ویژگیهای نفتا قطب تازه اقتصاد جهانی - دکتر ابراهیمی، تدبیر - ۳۰-۱۳۷۱
- ۲۷) گات و کشاورزی - سمینار يك روزه وزارت کشاورزی، سنبله - ش - ۶۱
- ۲۸) امنیت غذایی ما و امنیت قضائی گات - دکتر رئیس دانا - فریبرز، سنبله - ش - ۶۳
- ۲۹) سازمان همکاریهای کشورهای دریای خزر - دکتر وثوقی زمانی - ابوالفتح، سنبله - ش - ۳۶
- ۳۰) کشورهای قدرتمند اصول گات را زیر پا می گذارند - علمی - محمد، مناطق آزاد - ش - ۲۶
- ۳۱) اکو تولد يك قدرت منطقه ای - مناطق آزاد - ش - ۳۰
- ۳۲) راه نجات جهان از رکود - مناطق آزاد - ش - ۳۰
- ۳۳) کالاهای اساسی واردات یا سرمایه گذاری - خیرخواهان - علی، مناطق آزاد - ۳۱۷۳
- ۳۴) گات و الحاق چین - اتاق بازرگانی - ش - ۴۴
- ۳۵) نگرانیهای خاص کشورهای در حال توسعه از گات - تازه های اقتصادی - ش - ۳۹
- ۳۶) شرکتهای چندملیتی در صحنه اقتصاد جهانی - بهنام مجتهدی - ایرج، اطلاعات سیاسی - اقتصادی - ش - ۸۲
- ۳۷) نگاهی به چارچوب جدید گات و پیامدهای آن - دکتر موسوی - سید صدرالدین، نشریه خبرگزاری - ۷۲/۱۰/۲
- ۳۸) ایران و گات - جنگ صنعت - ش - ۲۱
- ۳۹) ایران و گات - دکتر بهکیش - مهدی، آینه اقتصادی - ش - ۲۲
- ۴۰) نقش اکو در توسعه اقتصادی - کولائی - الهه، صنعت روز - ش - ۲۲
- ۴۱) جایگاه واقعی ایران در بازرگانی خارجی - آل اسحاق - یحیی، اتاق بازرگانی - ش - ۹
- ۴۲) توسعه و مسائل آن - دکتر عظیمی - حسین، ایران فردا - ش - ۷/۶/۵
- ۴۳) عضویت ایران در گات - نماینده اتاق بازرگانی در کمیسیون گات، اتاق بازرگانی - ش - ۵
- ۴۴) گات و تأثیر آن بر بازرگانی خارجی ایران - گمرک - ش - ۱۱
- ۴۵) دورنمای حذف سوبسیدها در بخش کشاورزی - فهیمی فر - جمشید، زمینه - ش - ۱۷/۱۶ سال دوم
- ۴۶) تجارت جهانی خدمات و کشورهای اسلامی - آقازاده - علی رضا، زمینه - ش - ۲ - ۳۱۷۰
- ۴۷) اسپانیا، اروپا، گات و کشاورزی - اقتصادی - مرداد ۱۳۷۳
- ۴۸) گشایش چهار راه آسیای میانه - صنعت حمل و نقل - ش - ۱۱۰
- ۴۹) گات فاجعه ای اقتصادی - گلداسمیت - جیمز، واشنگتن پست، صفحه اول - ش - ۳۲
- ۵۰) بررسی پیوستن ایران در گات - متن سخنرانیهای ارائه شده در سمینار وزارت معادن
- ۵۱) کتاب آشنائی با گات و بررسی آثار تبعات الحاق ایران - آمدبخش - اسفندیار؛ طام سری - مسعود، مؤسسه مطالعات بازرگانی - ۱۳۷۲
- ۵۲) کتاب گات رایزنی و شناخت - مجموعه مقالات، فصلنامه مرکز مطالعات بازرگانی
- ۵۳) گات پیش بینی پیامدهای آن در بخش کشاورزی - دکتر کهزادی، سمینار يك روزه - ۷۳/۳/۲